

Примено:	19-06-2025
Е-грифика:	
Секретар:	Број:
Име и фамилија:	Министар:
	Вредност:
	Улога:

До

Кабинетот на Министерот за правда на Република Северна Македонија,
 г-дин Игор Филков

ПРЕДМЕТ: Коментар на СДСМ за новиот Закон за Судски совет, со посебен осврт на неговата усогласеност со препораките од Оценската мисија и детална анализа на поединечните членови на овој закон, од поширока реформска перспектива.

Овој документ е природен континуитет на дописот доставен од наша страна со датум 14.05.2025 до Кабинетот на министерот за правда. Тој е конзистентен со нашиот конструктивен однос кон реформската агенда и со јасна цел да дадеме рефлексивен придонес. За потсетување, ваквиот пристап произлезе од лидерската средба меѓу Премиерот д-р Мицковски и лидерот на СДСМ д-р Венко Филипче, одржана на 03. април 2025 година.

ВОВЕДНА ЗАБЕЛЕШКА: Во врска со оваа специфична анализа, сакаме да укажеме дека документот е поделен на два дела.

Во **првиот дел**, СДСМ потенцира неколку критични точки каде предложените решенија за измени на Законот за Судскиот совет отстапуваат, односно се во директна спротивност со препораките дадени од Оценската мисија.

Додека во **вториот дел**, нудиме детален преглед на целото законско решение со неопходна критичка рефлексија, а со цел да обезбедиме максимален конструктивен придонес во процесот на реформирањето на правосудниот систем на РСМ.

Со почит, д-р Ана Чупеска, потпретседателка на СДСМ

Скопје 19.06.2025

ПРВ ДЕЛ : УСОГЛАСЕНОСТ СО ПРЕПОРАКИТЕ ОД ОЦЕНСКАТА МИСИЈА.

Согласно деталната анализа, увидовме дека од вкупно **21 препорака** кои се однесуваат на законски измени во Законот за Судскиот совет, може да се констатира следново:

- **10 препораки** се целосно имплементирани.
- **3 препораки** се делумно имплементирани.
- **8 препораки** не се имплементирани.

Препорака бр. 1: Оваа препорака не е имплементирана, бидејќи нејзината реализација бара уставни измени (член 6 став 1 од законот).

Препорака бр. 2: Не е целосно имплементирана. Членот 20 став 1 од законот не ја предвидува можноста за гласање „ЗА“ или „ПРОТИВ“ во ситуации кога има само еден пријавен кандидат. Исто така, членот 25 став 3 не утврдува минимален број гласови што кандидатот треба да ги добие за да биде избран.

Препорака бр. 3: Делумно е имплементирана преку членовите 11-б и 11-в, но потребни се дополнителни подобрувања и прецизирања за навистина да се обезбеди транспарентност на процесот и селекција на кандидатите врз основа на заслуги.

Препорака бр. 4: Делумно е имплементирана во членот 11-а, бидејќи условот за правосуден испит не е отстранет.

Препорака бр. 5: Не е имплементирана. Предвидените услови во членот 11-а не даваат целосна можност членови на граѓански организации да бидат избрани за несудиски членови на Судскиот совет. Поточно, ставот 1, кој гласи „и други истакнати правници“, е нејасен и во контрадикторност со таксативно наброените услови за кандидирање во ставот 2 од истиот член.

Препорака бр. 6: Инкорпорирана е преку членовите 11-б и 11-в, кои се дадени алтернативно.

Препорака бр. 7: Не е имплементирана, иако ставот на Оценската мисија е дециден. Препораката налага изборот на несудиски членови на Судскиот совет, кои ги избира Собранието, да се врши со квалификувано мнозинство за да се избегне политичко влијание. Забелешка: За ова се потребни уставни измени на Амандманот XXVIII.

Препорака бр. 8: Не е имплементирана во членот 7 од законот, бидејќи препораката е мандатот на членовите на Судскиот совет да се скрати на 4 (четири) години. Забелешка: За ова се потребни уставни измени на Амандманот XXVIII.

Препорака бр. 9: Инкорпорирана е во целост.

Препорака бр. 10: Инкорпорирана е, но се смета дека треба да се разгледа дали да остане одредбата која забранува членови на Судскиот совет, по истекот на нивниот мандат, да бидат избирани во повисок суд, за претседател на суд или за судија во Уставен суд.

Препорака бр. 11: Не е имплементирана, но се смета дека истата, која е опција за размислување, не би го дала посакуваниот ефект доколку биде имплементирана.

Препорака бр. 12: Не е имплементирана. Оваа препорака, која е дадена како опција за размислување, треба да се разгледа во контекст на Препорака бр. 8. Доколку мандатот би се ограничил на 4 (четири) години, тогаш логично е предвиденото решение во членот 8 став 5 од законот. Но, ако остане предложеното решение во членот 7 став 1 (мандат од 6 години), тогаш би можело да се прифати препораката за мандат на претседател на Судскиот совет од 2 + 2 години.

Препорака бр. 13: Инкорпорирана е во членот 8 став 3.

Препорака бр. 14: Не е целосно инкорпорирана, што е видливо од предвиденото решение во членот 8 од законот.

Препораки бр. 15, 16 и 17: Овие препораки не се поврзани со законски измени.

Препорака бр. 18: Имплементирана е во членот 49 од законот.

Препорака бр. 19: Не е поврзана со законска измена.

Препорака бр. 20: Имплементирана е.

Препорака бр. 21: Имплементирана е.

Препорака бр. 22: Имплементирана е.

Препорака бр. 23: Имплементирана е.

Препорака бр. 24: Имплементирана е во членот 72, алтернатива 1, но останува фактот дека е потребно темелно разгледување на двете алтернативи дадени во членот 72 во контекст на уставната поставеност на Судскиот совет и потребата за целосна примена на Законот за управна постапка, особено кога станува збор за дисциплински постапки против членови на Судскиот совет (член 35 од законот).

Препорака бр. 25: Не е имплементирана, а препораката не е императивна.

Препораки од бр. 26 до бр. 34: Овие препораки се однесуваат на транспарентност и комуникација, но за нив не се потребни законски измени.

Препораки од бр. 35 до бр. 40: Овие препораки се однесуваат на ресурси и финансирање и не се поврзани со овој закон.

Од приложеното, според нас, критични точки се следниве :

Прво, забележуваме дека постои извесна некосистентност во врска со мандатот на членовите на Советот. Во таа смисла осоебно индикативни се оние поврзани со **Препораки 8 и 9** од Оценската мисија. Имено, иако ОМ сугерира **скратување на мандатот на четири години** со една можност за обнова, без дистинкција меѓу судиски и вонсудиски членови, со четиригодишен период на чекање пред реизбор, спротивно на ова, предлагачот, во **член 7 став 1**, предвидува **мандат од шест години** со можност за повторен избор по истекот на најмалку четири години од престанокот на претходниот мандат. СДСМ, затоа, ќе проследите подолу, предлага четиригодишен мандат, но со можност за повторен избор по најмалку четири години, тоа сепак укажува на делумна имплементација и задржување на моделот на чекање.

Второ, кај постапката за разрешување на претседателот или заменик-претседателот, поточно, **Препорака 14** од Оценската мисија, која сугерира “разгледување” дали постапката треба да биде јавна или затворена, а која не е императивна, сепак, **член 8 став 7** од предлогот на законот предвидува **исклучиво јавна постапка** за разрешување, со исклучување на можноста за тајност/затвореност на седницата. СДСМ, затоа, ќе видите подолу, предлага постапката да биде доверлива.

Трето, во врска со дефинирањето на поимот „истакнат правник“, **Препорака 4** од Оценската мисија конкретно укажа на потреба од **разјаснување на оваа дефиниција и предвидување на јасни критериуми**. Сепак, во **член 11а став 1**, предлагачот повторно го користи поимот „истакнат правник“ без да наведе конкретни категории или јасни критериуми, наспроти барањето на Оценската мисија.

Четврто, кај **минималниот број гласови за избор**, иако **Препораката бр. 2** на Оценската мисија предвидува дека судиите треба да се избираат само доколку добијат повеќе од одредени проценти од гласовите, под услов во гласањето да учествуваат најмалку половина од избирачите со право на глас, постои неусогласеност со законското решение. Имено, во **член 25**, предлагачот предвидел дека за избран член на Советот се смета кандидатот што добил најмногу гласови, без да се бара минимален праг на поддршка или услов за излезнот. СДСМ предлага за избран член да се смета кандидатот што добил најмалку половина од излезените избирачи, што укажува на неимплементирана препорака од страна на предлагачот.

ВТОР ДЕЛ :ДЕТАЛЕН ПРЕГЛЕД НА ЦЕЛИОТ ТЕКСТ НА ЗАКОНОТ ОД ПОШИРОКА РЕФОРМСКА ПЕРСПЕКТИВА

I. МАНДАТ НА ЧЛЕНОВИТЕ И РАКОВОДСТВОТО НА СУДСКИОТ СОВЕТ

A. Мандат на членовите на Советот

Предлагачот на законот, во член **7 став 1**, предвидел мандат од шест години за членовите на Судскиот совет, со можност за повторен избор по истекот на најмалку четири години од престанокот на претходниот мандат. Во спротивност на ова, **препораките 8 и 9 на Оценската мисија** сугерираат скратување на мандатот на четири години со една можност за обнова, без дистинкција меѓу судиски и вонсудиски членови, при што и двете категории би подлежале на период на чекање од четири години пред реизбор. Ова решение укажува на **делумна имплементација** на препораките на Оценската мисија, со задржување на моделот на чекање пред евентуален реизбор.

Предлог на СДСМ е мандатот на членовите да изнесува четири години, со право на уште еден избор по истекот на најмалку четири години од престанокот на претходниот мандат.

B. МАНДАТ НА ПРЕТСЕДАТЕЛОТ И ЗАМЕНИК-ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА СОВЕТОТ

Според член **8 став 5** од предлогот на законот, мандатот на претседателот и заменик-претседателот на Советот трае две години со право на уште еден избор.

СДСМ предлага мандатот да трае две години, но **без право на повторен избор**. Ова би била една логична последица на претходниот предлог погоре, имено, и е целосно во согласност со препораките на Оценската мисија. Ваквото решение, воедно би овозможило, **ротација на членовите на Судскиот совет** на претседателските позиции.

II. ПОСТАПКА ЗА РАЗРЕШУВАЊЕ НА ПРЕТСЕДАТЕЛОТ ИЛИ ЗАМЕНИК-ПРЕТСЕДАТЕЛОТ

Член **8 став 7** од предлогот на законот предвидува јавна постапка за разрешување на претседателот или заменик-претседателот, со исклучување на можноста за тајност/затвореност на седницата. Меѓутоа, **точка 14** од препораките на Оценската мисија сугерира разгледување на тоа дали постапката треба да биде јавна или затворена. Или, со други зборови, не налага императивно решение, туку сугерира само “да се размисли”.

СДСМ, предлага постапката да биде од доверлив карактер, односно, да се води без присуство на јавноста и со почитување на угледот и достоинството на засегнатите, како и во контекст на заштита на личните податоци. Ова решение е во согласност со постојното законско решение од член 61 став 2 и 3 за утврдување одговорност на судија. Сакаме да нагласиме дека е неопходно да се заштити интегритетот на Судскиот совет како стручен орган и да се избегне јавно коментирање кое би можело да го наруши неговиот и така разнишен авторитет.

Дополнително, предлагаме и нов став 9-ти, имено (бидејќи, постојниот став 8 сега би станал - став 9), што би предвидел можност за јавна постапка доколку тоа го бара претседателот или заменик-претседателот.

III. КРИТЕРИУМИ ЗА ИЗБОР НА ЧЛЕНОВИ НА СУДСКИОТ СОВЕТ

А. Судиски стаж

Предлагачот во член 11 став 1 алинеја 1 предвидел најмалку 10 години судиски стаж за членовите на Советот.

СДСМ, предлага овој стаж да изнесува најмалку 15 години. Овој наш став се базира на фактот дека Судскиот совет е највисоко уставно тело во правосудството со сериозен опсег на уставни надлежности, и оттука, во него мора да членуваат особено искусни судии кои ќе придонесат за самата тежина и авторитет на Советот.

Б. Постапки за избор на членови од Собранието

Предлагачот ги разработил постапките за избор на членови на Судскиот совет од страна на Собранието во членовите 11а, 11б и 11в.

СДСМ, за ова бара специфично појаснување зошто се предвидени две одделни постапки во член 11б, без јасно разграничивање дали се однесуваат на предлог од Претседателот или на избор преку оглас. Дополнително, сметаме дека ова мора да биде јасно и недвосмислено прецизирано, затоа што секоја конфузија во нормите остава простор за злоупотреби.

В. Дефинирање на поимот „истакнат правник“

Во член 11а став 1, предлагачот повторно го користи поимот „истакнат правник“, иако Оценската мисија во точка 4 конкретно укажала на потреба од разјаснување на оваа дефиниција и предвидување на јасни критериуми.

Како СДСМ, поставуваме прашање : зошто законодавецот повторно го наметнува овој поим, наспроти барањето на оценската мисија за наведување конкретни категории?!

Г. Ограничувања за членство (ЕСЧП одлуки)

Член 11а став 5 од предлогот ги исклучува од членство лицата кои вршат судиска/јавнообвинителска функција, или биле разрешени од таква функција, освен ако ЕСЧП утврдил прекршување на ЕКЧП во постапката за разрешување.

СДСМ предлага бришење на одредбата поврзана со одлуките на ЕСЧП.

Иако овој наш предлог во никој случај не подразбира непочитување на пресудите на ЕСЧП. Напротив, сметаме дека одредбата е непрецизна и ја отвора дилемата дали суштината на причината за разрешувањето не е посилен аргумент од самата повреда во постапката. Доколку ЕСЧП утврди незаконски престанок на функцијата, судијата ќе биде вратен на функција и ќе ги исполнува условите.

Д. Предлог на опозицијата за избор на членови

Член 11б став 13 предвидува дека Собранието треба да обезбеди секој трет член предложен од Комисијата да биде избран на предлог на опозицијата.

СДСМ, предлага бришење на целиот став, со образложение дека таквата одредба е нелогична доколку членовите на Судскиот совет треба да бидат непристрасни и независни од политички влијанија.

IV. КОМИСИЈА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ ИЗБОРИ НА ЧЛЕНОВИ ОД РЕДОТ НА СУДИИТЕ

A. Дефинирање на организации

Во член 14 став 3 и 4, СДСМ предлага да се дефинираат кои точно организации можат да се пријават и номинираат членови во Комисијата за избор, односно да постои однапред определена листа на релевантни организации.

Б. Квалификации за членови од граѓански организации

СДСМ предлага бришење на член 14 став 6, кој предвидува дека кандидат за член на Комисијата за избор треба да има завршено правни студии со 300 ЕКТС или VII/1 степен. Ова од причина што е општо познато дека за граѓанските организации, чија дејност се темели на правото на слобода на здружување, подразбира дека нема потреба од вакви формални критериуми.

В. Квалификации за членови од Адвокатската комора

СДСМ предлага **додефинирање на член 14 став 8**, така што кандидатите предложени од Адвокатската комора треба да имаат **10 години работно искуство како адвокат/и**. Ова е во согласност со претходниот предлог за бришење на став 6, бидејќи адвокатите веќе поседуваат релевантни квалификации.

V. СУДСКИ ИЗБОРЕН ИМЕНИК**А. Национална припадност**

СДСМ предлага **додефинирање на член 17 став 1 алинеја 5**, во согласност со одлуката/пресудата од Европскиот суд за човекови права во случајот „Тасев“, од која произлегува дека ќе треба да се дефинира дека : **по објавувањето на огласот до завршување на целокупната постапка со избор, судијата не може да го менува исказот за национална припадност**.

Истото се предлага, да се регулира и во член 12 став 2.

Б. Единствен матичен број

СДСМ предлага **бришење на алинеја 2 од став 1 на член 17**, која го содржи податокот за единствен матичен број, бидејќи тој е заштитено право согласно Законот за заштита на лични податоци и е непотребен во судскиот именик.

В. „Место за забелешка“

Потребно е појаснување за значењето на одредбата „место за забелешка“ во член 17 став 2 алинеја 7.

VI. ГЛАСАЧКО ЛИВЧЕ И РЕЗУЛТАТИ ОД ИЗБОРИ**А. Опции за гласање**

Во член 20, СДСМ предлага да се додаде нов **став 3** кој ќе предвиди гласачко ливче за еден кандидат со опции „ЗА“ и „ПРОТИВ“. Ова е во согласност со препораката 2 на Оценската мисија, која сугерира обезбедување можност за изразување на волјата на гласачите дури и кога има само еден кандидат. Истото се предлага да се регулира и во член 23 („Записник за гласање“).

Б. Минимален број гласови за избор

Во член 25, предлагачот предвидел дека за избран член на Советот се смета кандидатот што добил најмногу гласови. Меѓутоа, препораката 2 на Оценската мисија предвидува дека судиите треба да се избираат само доколку добијат повеќе од одредени проценти од гласовите, под услов во гласањето да учествуваат најмалку половина од избирачите со право на глас.

СДСМ, предлага член 25 став 3 да гласи: „За избран член на Советот се смета кандидатот што добил најмалку половина од излезените избирачи за таа изборна единица.“ Ова укажува на неимплементирана препорака од страна на предлагачот.

VII. ПОСТАПКИ И НАДЛЕЖНОСТИ НА СУДСКИОТ СОВЕТ**А. Управен спор (член 27а)**

СДСМ, смета дека постапката во член 27а е недефинирана и конфузна, особено во делот кога тужбеното барање е уважено од Управниот суд. Инсистираме на темелна разработка на последиците од таквата постапка.

Б. Оддалечување од функција на член на Совет (член 32)

Предлагачот предвидел член на Советот да може да се оддалечи од функција доколку е одобрен обвинителен акт или поднесен обвинителен предлог за одредени кривични дела. СДСМ, предлага бришење на целиот член 32. Овака дефинирана одредба е спротивна на Уставот и Законот за Судскиот совет, кои го дефинираат Судскиот совет како независен орган во судството и обвинителството како одделен орган. Сметаме дека ова е отворена можност за дисциплинирање на судиите или членовите на Судскиот совет, што остава простор за волунтаризам и арбитрарност.

В. Предлагање судии за Уставен суд (член 36, алинеја 9)

СДСМ предлага постапката за предлагање двајца судии на Уставен суд од редот на судиите, предвидена во член 36, алинеја 9, да биде подетално разработена, односно во законот за Судски совет да се предвиди основа за деловничко или правилничко регулирање.

Г. Усогласување со член 32 (член 36, став 1, алинеја 11)

Предлагаме и бришење на член 36, став 1, алинеја 11, бидејќи е усогласен со член 32, за кој веќе е утврдено дека е спротивен на Уставот и Закон за судовите.

Д. Усогласување со Законот за судови (член 48, точка 6)

Сметаме дека член 48, точка 6 треба да биде целосно усогласен со Законот за судови.

Г. Услов за напредување во повисок суд

Предлагаме, бришење на условот од член 42 кој предвидува „една година по истекот на мандатот на членот на судскиот совет“ како услов за напредување. Ова го сметаме за спорно од аспект на дискриминација, иако е препорака врзана за Оценската мисија. Со тоа, заклучуваме дека имаме принципијелна забелешка.

СДСМ предлага, во член 48 став 6 да се предвиди **минимум години стаж за напредување во повисок суд**, поточно **6 години непрекинат судиски стаж во понизок суд**, согласно Законот за судови.

Е. Постапки за утврдување одговорност на судија (член 61)

СДСМ предлага бришење на член 61 став 4, бидејќи се смета дека го нарушува концептот и духот на Законот со тоа што остава простор за дискрециони права за одлучување на Советот во постапки за утврдување одговорност или дисциплинска постапка против судија или претседател на суд. Дополнително, ова подразбира повреда на Законот за судови.

Согласно претходното, со бришење на став 4, логично е да се избрише и став 5 од член 61 (лицата кои ја следат оваа јавна седница).

Ж. Барање за поведување постапка за одговорност (член 62, став 1)

СДСМ предлага да се преиспита формулатијата во член 62 став 1, која се однесува на условеноста на поднесувањето на барање за поведување постапка за одговорност со исцрпување на сите ефективни правни лекови. Ова од причина што граѓанинот или странката во спорот мора да имаат законска можност веднаш да покренат постапка за сторена повреда, без да ги чекаат сите инстанци. Оттука сугерираме да се задржи постојното решение, бидејќи Оценската мисија нема никаква препорака во овој дел и оправданоста на ваквото решение не е јасна.

з. Содржина на барање (член 62, став 3)

СДСМ предлага, бришење на член 62 став 3, бидејќи е ставот сувишен, со оглед на тоа што став 2 јасно дефинира што треба да содржи едно барање.

S. Доурдување/дополнување на нецелосно барање (член 63, став 4)

Сугерираме додавање нов став во член 63, став 4, алинеја 2 и 3, со цел доурдување/дополнување во определен рок. Имено, доколку барањето е нецелосно, да му се овозможи на подносителот рок од 8 дена за доурдување и докомплетирање.

И. Поврзаност на барање со правен лек (член 63, став 5)

Сметаме дека член 63, став 5 е проблематичен во контекст на член 62 став 1, бидејќи поднесеното барање не треба да се врзува со тоа дали подносителот има побарано правен лек кон повисок суд.

Ј. Рок за достава на докази (член 64, став 2)

Во член 64 став 2, се предлага конкретизирање на рокот за достава на докази на 15 дена.

К. Зголемување на рокот за контрадикторност (член 66, став 5)

Сметаме дека е потребно зголемување на рокот од три (3) на осум (8) дена во член 66 став 5, согласно потребата од обезбедување на контрадикторност на постапката.

Л. Прецизност во рокови (член 68, став 1)

Потрено е јасно прецизирање во член 68 став 1, така што рокот да се дефинира како „во рок (од доставување на Извештајот)“.

М. Запирање на постапка за одговорност (член 68, став 6)

Предлагаме, бришење на формулатијата „и ќе ја продолжи постапката до донесувањето на конечна одлука која ќе биде составен дел на судиското досие на судијата, односно претседателот на судот“ од член 68 став 6. Наместо тоа, да се додаде: „и со одлука ќе ја запре постапката за одговорност“.

Н. Начин на одлучување (член 69, став 4)

Сугерираме гласањето во член 69 став 4 да се одвива со **најмалку осум (8) гласа**, наместо седум (7), од причина на конзистентност на начинот на одлучување.

О. Сувишен став (член 69, став 5)

Предлагаме бришење на член 69 став 5, бидејќи е сувишен и претставува нешто што веќе се подразбира.

П. Донесување одлука за оддалечување (член 69, став 6)

Се предлага во член 69 став 6 наместо зборот „МОЖЕ“ да стои „донаесува одлука за оддалечување“.

VIII. АЛТЕРНАТИВИ И ИЗВРШУВАЊЕ НА ПРЕСУДИ ОД ЕСЧП**А. Алтернативи**

СДСМ смета дека причините за нудење на алтернативи не се јасни, особено кога тоа веќе е загарантирано право согласно Законот за управни спорови. Ја поддржуваме идејата за **формирање на посебен жалбен совет**, но повеќе од неопходно е негово доуредување, вклучувајќи го составот, начинот на одлучување и други релевантни аспекти.

Б. Извршување на пресуди од ЕСЧП (членови 73 и 74)

Овие членови не се конзистентни со Законот за извршување на одлуките на ЕСЧП. Имено, токму овој закон ја уредува постапката за извршувањето на одлуките на ЕСЧП, која е задолжителна и се остварува преку Меѓуресорската комисија, која не може да биде заобиколена со овие предлог-законски одредби. Чекорите по однос на било која донесена пресуда во ЕСЧП за нашата држава мора да се усогласат на државно ниво. Не е ясно, која е впрочем потребата апликантот директно да се обрати до Судскиот совет, кога веќе постои Меѓуресорска комисија чиј мандат е поврзан со следење на извршувањето на пресудите во соработка со Бирото за застапување на РСМ пред ЕСЧП (чл 6 и 7 од односниот Закон). Исто така, во член 8 став 2 од овој Закон, е наведено дека по функција во оваа Комисија членува и претседателот на Судскиот совет, што значи дека е невозможно Советот да не е информиран од прва рака за секоја пресуда на ЕСЧП. Според чл.11 точка 2, Меѓуресорската комисија е таа која препорачува поединечни и општи мерки на надлежните државни органи (се разбира вклучително и Судскиот совет) за отстранување на повредата утврдена од ЕСЧП и за отстранување на последиците од истата. Затоа, членовите 73, став 1 и 2, се директно спротивни на оваа постапка. Со други зборови, сите предмети прво одат преку Меѓуресорската комисија, која потоа се обраќа до надлежните државни органи. Па оттука, извршувањето треба да оди по автоматизам, а не самото лице да го побарува!, но, доколку сепак се дозволи обраќање по сопствена иницијатива, тоа треба да биде упатено, секако, прво до Меѓуресорската комисија заради координација.

В. Член 75

Член 75 е непотребен, бидејќи нема регулативни или диспозитивни елементи, туку е наративен и служи како образложение.